

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
в.о. зав.кафедри
педагогіки та освіти
Задорожна-Княжицька Л.В.
Протокол засідання кафедри
№ 1 від 30.09.2017

Схвалено Вченою радою ФІМ
Протокол № 1 від 26.09.2017

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ (назва навчальної дисципліни)

підготовки Магістра

Галузь знань
03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність

032 Історія та археологія
035 Філологія

Спеціалізації

035.01. Українська мова та література, 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.04 Германські мови (переклад включно) 035 08 Класичні мови (переклад включно)

Освітньо-професійній програми

Українська мова та література, Мова і література (російська), Мова і література (англійська), Мова і література (німецька), Мова та література (новогрецька), Переклад (УРП), Історія

Денна, заочна форми навчання

Маріуполь - 2017 рік

ЗМІСТ КНМЗНД

Навчальна програма дисципліни.....	3
Робоча програма навчальної дисципліни.....	13
Навчальний контент.....	26
Методичні рекомендації до проведення практичних (семінарських) занять і самостійної роботи	33
Засоби діагностики навчальних досягнень студентів	34
Перелік навчально-методичних посібників, технічних засобів навчання.....	38
Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками (посібниками) з дисципліни.....	43

Міністерство освіти і науки України

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
підготовки ОС МАГІСТР
(назва освітнього рівня)

Галузь знань
03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність

032 Історія та археологія
035 Філологія

Спеціалізації

035.01. Українська мова та література, 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.04 Германські мови (переклад включно) 035 08 Класичні мови (переклад включно)

Освітньо-професійній програми

Українська мова та література, Мова і література (російська), Мова і література (англійська),
Мова і література (німецька), Мова та література (новогрецька), Переклад (УРП), Історія

Денна, заочна форми навчання

Маріуполь - 2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: **МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

СОКОЛОВА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА, доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки та освіти

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «**Педагогіка вищої школи**» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки здобувачів ОС Магістр для галузі знань 03 «Гуманітарні науки»; спеціальностей 032 Історія та археологія, 035 Філологія; спеціалізацій 035.01. Українська мова та література, 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.04 Германські мови (переклад включно) 035 08 Класичні мови (переклад включно); для освітньо-професійних програм «Українська мова та література», «Мова і література (російська)», «Мова і література (англійська)», «Мова і література (німецька)», «Мова та література (новогрецька)», «Переклад (УРП)», «Історія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є педагогіка вищої школи.

Висвітлення ключових положень курсу дозволяє реалізувати широке коло **міждисциплінарних зв'язків**:

- з дисциплінами педагогічної та психологічної спрямованості, які вивчалися на ОС бакалавра: педагогічною антропологією, педагогікою, психологією, методикою викладання профільних дисциплін;
- з дисциплінами ОС магістра: лінгводидактика, методологія і організація наукових досліджень, освітній менеджмент, компаративна педагогіка, методика навчання мови у вищій школі, методика навчання літератури у вищій школі тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМ 1. «Вища освіта в умовах цивілізаційних змін».

ЗМ 2. «Вища школа України».

ЗМ 3. «Дидактика вищої школи»

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Мета: формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня як здатності *застосовувати* теоретичні знання сучасних наукових парадигм, освітніх концепцій, педагогічних теорій для розуміння сучасних тенденцій розвитку вищої освіти та процесів її модернізації в Україні і використання у практичній діяльності викладача вищої школи.

Основні завдання:

- оволодіння знаннями про сучасні тенденції розвитку вищої освіти, цілі, цінності й пріоритети вищої освіти;
- розуміння тенденцій розвитку сучасної вищої освіти, чинників, що впливають на процес модернізації і реформування вищої освіти в Україні;
- поглиблення знань про технологізацію та інформатизацію вищої освіти, відкриті освітні системи та дистанційну освіту;
- усвідомлення значущості вищої освіти в реалізації концепції навчання упродовж життя
- усвідомлення вимог до професійно значущих якостей особистості й професійно-педагогічної компетентності викладача вищої школи;
  - розвиток інтелекту, творчих якостей здобувачів вищої освіти, здатності до науково-дослідницької та інноваційної діяльності;
- удосконалити уміння й навички самостійної навчальної роботи, збирання, опрацювання й аналізу наукової інформації та методичних джерел.

Зміст навчальної дисципліни «**Педагогіка вищої школи**» укладено з урахуванням

структурно-логічної схеми підготовки бакалавра із кваліфікацією вчителя, яка передбачала опанування студентами дисциплінами психолого-педагогічного циклу (нормативного і варіативного компонентів), а також освітньо-професійної програми підготовки магістра із кваліфікацією викладача вищої школи.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні категорії, поняття та терміни, які вживаються при висвітленні проблем сучасної вищої освіти;
- сучасні парадигми, освітні концепції, підходи до навчання;
- сучасні тенденції розвитку вищої освіти у Європейському освітньому і науковому просторі;
- цілі, цінності й пріоритети розвитку сучасної вищої освіти;
- основні положення Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту»;
- основні напрями модернізації вищої освіти в Україні та їх відображення у психолого-педагогічних дослідженнях;
- чинники, що впливають на процес модернізації і реформування вищої освіти в Україні;
- сучасні моделі розвитку університетської освіти.
- функції, види діяльності викладача вищої школи;
- вимоги до науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи;
- вимоги до організації освітнього процесу в умовах ЄКТС;
- рекомендації щодо забезпечення стандартів якості вищої освіти у ВНЗ;
- вимоги до формування профілю освітньої програми;
- принципи організації освітнього процесу у вищій школі;
- критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі;
- сучасні інтерактивні методи навчання студентів;
- форми організації навчання студентів і вимоги до проведення лекцій, семінарсько-практичних занять;
- норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів, повідомлення їм та отримання від них зворотнього зв'язку;
- вимоги до виконання проект-завдання (написання педагогічного есе).

вміти :

- визначати та характеризувати сучасні тенденції розвитку вищої освіти у Європейському освітньому і науковому просторі;
- визначати пріоритети соціального розвитку вищої освіти України в європейському контексті;
- аналізувати сучасні парадигми, освітні концепції та підходи до навчання;
- коментувати основні статті Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» з т.ч. прикладного характеру змісту ;
- характеризувати науково-педагогічну діяльність викладача вищої школи;
- визначати та характеризувати основні структурні компоненти лекції, семінарського, практичного заняття;
- складати плани-конспекти лекції, практичного, семінарського заняття;

- визначати методи, прийоми організації пізнавальної діяльності студентів;
- працювати з науковими джерелами, інформаційними ресурсами Інтернет, розміщеними на платформі Moodle;
- готувати і презентувати проект в якості індивідуального навчально-дослідницького завдання з використанням технології мультимедіа.

Програмні результати вивчення навчальної дисципліни:

- Здатність тлумачити основні категорії, поняття, та терміни, які вживаються при висвітленні проблем сучасної вищої освіти;
- здатність аналізувати цілі, цінності й пріоритети розвитку сучасної вищої освіти, а також основні напрями модернізації і реформування вищої освіти в Україні;
- здатність характеризувати ринкові механізми функціонування вищої освіти і вищої школи;
- здатність організовувати освітню діяльність в якості викладача вищої школи, використовуючи ЄКТС;
- здатність визначати особливості професійної діяльності викладача вищої школи в умовах сучасних цивілізаційних змін
- здатність на основі самопізнання сформувати власний стиль наукової, професійно-педагогічної діяльності, професійного спілкування; розвивати уміння й навички навчання упродовж життя.

Основні поняття: *Болонський процес; вища освіта; глобалізація та конвергенція вищої освіти; Європейський простір вищої освіти; інтернаціоналізація вищої освіти; конкурентоспроможність вищої освіти; компетентність; освітня політика; освітній процес; медіа освіта, медіа педагогіка; мета технології; освітня політика; полікультурна освіта; правове регулювання сфери освіти; програми (освітні, наукові); рівні вищої освіти; система вищої освіти України; стандарти якості вищої освіти; ступені вищої освіти; суб'єкти державної політики, суб'єкти освітньої політики; технологізація вищої освіти; тьютор; якість вищої освіти.*

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Вища освіта в умовах цивілізаційних змін».

Педагогіка вищої школи: предмет, мета, функції. Сучасні освітні парадигми, концепції, підходи.

Загальна характеристика та тенденції розвитку сучасної вищої освіти. Глобалізаційні виклики для вищої освіти. Показники інтернаціоналізації вищої освіти. Вища освіта в умовах євроінтеграції Болонський процес: історичний дискурс. Інноваційність вищої освіти. *Дистанційне, Е-навчання.

Неперервна освіта як світова тенденція. *Освіта дорослих. *Андрагогічна модель навчання.

Вища освіта як соціокультурний феномен. Освітні парадигми в умовах сучасних цивілізаційних змін. Аксіологічні виміри вищої освіти. Полікультурна та міжкультурна освіта.

Університетська освіта. *Моделі університетської освіти. *Історія академічних

ступенів. Магістратура. Magna Charta Universitatum. Університет XXI століття. Функції і принципи університетської освіти. *Парадигми і моделі університетської освіти. *Світові рейтинги університетів.

Якість вищої освіти у європейському вимірі. Європейські рамки кваліфікацій. Стандарти гарантування якості вищої освіти. Європейська концепція гарантування якості вищої освіти.

Змістовий модуль 2. «Вища освіта і вища школа України»

Державна освітня політика України. Нормативно-правова база розвитку вищої освіти. *Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту».

Модернізація вищої освіти України як фактор економічного та соціального прогресу української держави. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. *Вища освіта для консолідації суспільства.

Реформування вищої освіти і вищої школи України. Система вищої освіти України. Рівні освіти в Україні. Акредитація та ліцензування ВНЗ.

Імплементация європейських стандартів якості вищої освіти в Україні. Освітня програма. *Профіль освітньої програми.

Функції і особливості науково-педагогічної діяльності. *Компоненти діяльності викладача вищої школи. *Види діяльності викладача вищої школи. Професійна компетентність викладача вищої школи.

Змістовий модуль 3. «Дидактика вищої школи»

Організація освітнього процесу у ВНЗ в умовах Європейської кредитно-трансферної системи. Принципи організації освітнього процесу у вищій школі. Навчально-методичне забезпечення організації освітнього процесу: освітня програма, навчальний, робочий плани підготовки здобувачів вищої освіти.

Форми навчання та форми організації навчання у вищій школі. Поняття про форми організації навчання у вищій школі. Основні види навчальних (аудиторних) занять: лекція, практичне, семінарське та індивідуальне заняття, консультація. Особливості організації лекції у світлі філософії сучасної освіти. Архітектура лекції. Стиль лекції та особливості поведінки, емоційно-вольового впливу викладача та студентів. Особливості, типи організації практичних, семінарських занять. Практична підготовки студентів. Навчальна та виробнича практика.

*Науково-методичне забезпечення викладання дисциплін. *Навчально-методичні комплекси дисциплін: структура, зміст.

Самостійна, науково-дослідницька робота студентів, різноманітні її форми (творчі завдання, проекти, курсові і кваліфікаційні роботи). Керівництво самостійною роботою студента.

Методи навчання у вищій школі. Умови застосування методів навчання для набуття і збагачення соціального, науково-пізнавального досвіду студентів, їхня сутність. Особливості застосування методів: аналізу конкретних життєвих ситуацій, кейс-методу, брейн-стормінгу, генерування та критичного аналізу ідей, синектики, ділової бесіди, дискусії, діалогу, організації тренувальних і навчальних вправ, організації ділових і рольових ігор, виконання творчих робіт, проектів, експериментальних робіт, мікровикладання. Застосування методів організації мислительних дій, розвитку критичного і творчого мислення (простого, складного, вільного, доказового міркування, індукції, дедукції, аналізу, синтезу, генерування, аналогії, інтерполяції, екстраполяції). Застосування інтерактивних методів навчання для

організації особистісної взаємодії викладача і студентів як рівноправних партнерів.

Організація контролю у вищій школі. Системи оцінювання, організації зворотнього зв'язку у навчальному процесі, види, принципи, форми (колоквиуми, заліки, іспити) та методи (тестування, анкетування, усне і письмове опитування, написання творів-есе). Педагогічні вимоги до контролю. Критерії оцінки знань. Види обліку знань. Модель екзамену. Педагогічні виміри (вимоги до тестів, форми, оцінювання). *Система контролю якості освітнього процесу у вищій школі. Модульний, поточний та підсумковий, семестровий контроль. *Державна атестація студента.

Типи (метатехнології) у вищій освіті. *Інтернет-орієнтовані педагогічні технології.

**** питання для самостійного опрацювання**

3. Рекомендована література

1. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – 309 с.
2. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюна, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – 2-е вид., доп. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.
3. Соколова І.В., Сисоєва С.О. Теорія і практика вищої освіти: навч. посіб. / І.В.Соколова, С. О. Сисоєва. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 400 с.
4. Сисоєва С. О. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навч. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ : ЕКМО, 2011. – 320 с.
6. Машенко Н. І. Основи педагогіки і психології вищої школи: Курс лекцій / Н.І. Машенко. - 2-е вид., доп. й перероб. – Кременчук, 2006. – 272 с.
7. Мороз О.Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. О.Г. Мороза. – К.: НПУ, 2006. – 206 с.
8. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. О.Г. Мороза. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
9. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
10. Ткачова Н.О. Ціннісні парадигми освіти. – Харків : Основа. – (Б-ка дурн. «Упр. шк. » Вип. 2(26). – 2005.
11. Товканець Г.В. Університетська освіта : нач.- метод. посіб. – К.: Кондор. – 2015.

Додаткова література

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл та ін. ; за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – Вид. 3-є. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 342 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Коваль Т.І., Сисоєва С.О., Сущенко Л.П. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: навч.-метод. посіб. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
4. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. Г. Кременя. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ :

Пляеди, 2014. – 100 с.

5. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / [авт. кол.: В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, М. І. Бурда та ін. ; редкол.: В. Г. Кремень (гол.), В. І. Луговий, В. М. Мадзігон, О. Я. Савченко ; за заг. ред. В. Г. Кременя ; Нац. акад. пед. наук України. – Київ : Пед. думка, 2011. – 304 с. – (До 20-річчя незалежності України).

6. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. –168 с.

7. Світанок Європи: проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи ХХІ століття. – Київ : Знання України, 2011. – 1099 с. – Бібліогр.: с. 799–993.

8. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Наукові праці розробника НКМНД

1. Соколова І.В. Європейські стандарти якості університетської освіти: проєкція на професійну компетентність викладача вищої школи // Компетентнісний підхід у сучасній університетській освіті: Збірник наукових паць. – Ріне: НУВГП, 2011. – С. 12-20.

2. Соколова І. Поняттєво-термінологічний апарат педагогічного дослідження: джерельна база // Педагогічний процес: теорія і практика (серія: педагогіка). – № 2 (53) – 2016. – С. 14 – 20.

3. Соколова І. В. Професійна ідентифікація майбутнього вчителя / І. В. Соколова // Неперервна професійна освіта : теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2012. – Випуск 3-4. – С. 40-46.

4. Соколова І.В. Стандарти якості вищої освіти / Ірина Володимирівна Соколова // Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XVII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів МДУ / За заг. ред. К.В.Балабанова. – Маріуполь. – МДУ, 2015. – 444 с. – С.188 –190.

5. Соколова І.В. Інновації у вищій освіті України : пошуки смислів \ Ірина Володимирівна Соколова // Міжнародна діяльність університетів як фактор розвитку інновацій вищої освіти: зб. матеріалів науково-практичної заочної конференції (18 вересня 2015 р.). – Маріуполь, 2015, 385 с. – С. 193 – 195.

6. Соколова І.В. Мовна освіта у сучасному освітньому просторі: європейський і національний контексти // Освітні реформи: місія, рефлексія : моногр. / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К. : Едельвейс, 2013. – С. 273–294.

7. Соколова І.В. Управління вищою освітою у зарубіжних країнах // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журн. – К., 2014. – Вип. 3/4. – С. 30–38.

8. Соколова І.В. Акмеологічні знання, акмеологічний зміст, акмеологічна освітня програма: акмеологічний трикутник // Проблеми освіти : зб. наук. праць. – Вип. 84. – Житомир-Київ, 2015. – С. 318-323.

9. Sokolova Irina Socio-cultural identity and multicultural education: pedagogical discourse // Edukacja w społeczeństwach wielokulturowych - Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP Uniwersytet w Białymstoku - Warszawa, 2012. - Pp. 317-327.

10. Соколова І. Розроблення освітньої програми за методологією ТЮНІНГ. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XVIII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів МДУ / За заг. ред. К.В.Балабанова. – Маріуполь. – МДУ, 2016. – 444 с.

Інформаційні ресурси

- Внесок університетів у Болонський процес. Офіційний випуск. 2- е вид. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.euroosvita.osp-ua.info/use_rfiles/file/2012/Tuning_UA.doc
- Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс] : затв. наказом М-ва освіти і науки України № 1176 від 14 серп. 2013 р. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
- Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи

http://mdu.in.ua/index/bolonskij_proces/0-52

- ЄВРОПА 2020: стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання [Електронний ресурс] / Європейська комісія. — Текст. дані. — Режим доступу: old.minjust.gov.ua/file/31493 (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. Г. Кременя] ; МОН України, НАПН України, Нац. Темпус-офіс в Україні. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ : Плеяди, 2014. — 100 с.
- Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).
- Нова школа : простір освітніх можливостей. Проект для обговорення. — 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
- Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [станом на 14.06.2016 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Текст. дані. — Київ, 2016. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341 // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Текст. дані. — Київ, 2011. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року // Відомості Верховної Ради України. — № 38-39, 29 вересня 2017 року. — С. 5–117.
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) http://mdu.in.ua/index/bolonskij_proces/0-52
- Annual report 2015 (2016)/ European University Association. Editing: Jessica Carter – 45 p. [Electronic resource]. — URL : www.eua.be (eng).
- CoRe Projects: Competences in Education and Recognition. - <http://www.core-project.eu/>
- The Millennium Development Goals Report, 2015 [Electronic resource] / United Nations. — Electronic data. — New York, 2015. — 75 p. — Mode of access: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf). — Title from the screen.
- Tuning Educational Structures in Europe – [online] – Available from : <http://www.unideusto.org/tuningeu/> (eng).
- Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles. — <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>
- Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities (2015) / by Andree Sursocce – EUA – 133 p. (eng).

Документи на сайті МДУ

http://mdu.in.ua/index/normativni_dokumenti/0-53

- Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 26.06.2015 р. № 196
- Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 27.04.2015 р. № 155

- Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про ректорський контроль знань студентів Маріупольського державного університету, затверджене наказом ректора № 361 від 24 грудня 2015 року
- Концепція дистанційного навчання у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни Маріупольського державного університету
- Методичні рекомендації з розробки освітніх програм
- Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм
- Положення про кваліфікаційні роботи в Маріупольському державному університеті
- Положення про дистанційне навчання у Маріупольському державному університеті
- Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит (письмово).

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточне тестування; оцінка за виконання СРС та проект (педагогічне есе); модульна контрольна робота; колоквиум; опитування, розв'язання практичних завдань, тестування, дискусії, самооцінювання та ін.

Маріупольській державний університет
Кафедра педагогіки та освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
в.о. зав.кафедри
педагогіки та освіти
Задорожна-Князичька І.В.
Протокол засідання кафедри
№ 1 від 30.09.2017

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

підготовки Магістра

Галузь знань

03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність

032 Історія та археологія

035 Філологія

Спеціалізації

035.01. Українська мова та література, 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.04 Германські мови (переклад включно) 035 08 Класичні мови (переклад включно)

Освітньо-професійній програми

Українська мова та література, Мова і література (російська), Мова і література (англійська), Мова і література (німецька), Мова та література (новогрецька), Переклад (УРП), Історія

Денна, заочна форми навчання

Маріуполь - 2017 рік

Робоча програма з дисципліни «Педагогіка вищої школи» для студентів галузі знань 03 «Гуманітарні науки»; спеціальностей 032 Історія та археологія, 035 Філологія; спеціалізацій 035.01. Українська мова та література, 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.04 Германські мови (переклад включно) 035 08 Класичні мови (переклад включно); для освітньо-професійних програм «Українська мова та література», «Мова і література (російська)», «Мова і література (англійська)», «Мова і література (німецька)», «Мова та література (новогрецька)», «Переклад (УРІП)», «Історія» – Маріуполь, МДУ. – 13 с.

Розробник: Соколова І.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна	заочна
Кількість кредитів – 3	Галузі знань	нормативна	
Модулів - 3	03 Гуманітарні науки	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
ІНДЗ - проекти	Спеціальності	Семестр	
Загальна кількість годин - 90	032 Історія та археологія 035 Філологія	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних – 4 Самостійної роботи студента – 3	Спеціалізації 035.01. Українська мова та література, 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.04 Германські мови (переклад включно) 035 08 Класичні мови (переклад включно)	Лекції	
	Освітньо-професійні програми	14	8
	Українська мова та література, Мова і література (російська), Мова і література (англійська), Мова і література (німецька), Мова та література (новогрецька), Переклад (УРП), Історія	Практичні, семінарські	
		16	4
		Самостійна робота	
		58	76
	Освітній ступінь: магістр	Індивідуальні завдання	
		2	2
		Вид контролю	
		іспит, залік	іспит, залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Мета: формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня як здатності *застосовувати* теоретичні знання сучасних наукових парадигм, освітніх концепцій, педагогічних теорій для розуміння сучасних тенденцій розвитку вищої освіти та процесів її модернізації в Україні і використання у практичній діяльності викладача вищої школи.

Основні завдання:

- оволодіння знаннями про сучасні тенденції розвитку вищої освіти, цілі, цінності й пріоритети вищої освіти;
- розуміння тенденцій розвитку сучасної вищої освіти, чинників, що впливають на процес модернізації і реформування вищої освіти в Україні;

▪ поглиблення знань про технологізацію та інформатизацію вищої освіти, відкриті освітні системи та дистанційну освіту;

▪ усвідомлення значущості вищої освіти в реалізації концепції навчання упродовж життя

▪ усвідомлення вимог до професійно значущих якостей особистості й професійно-педагогічної компетентності викладача вищої школи;

розвиток інтелекту, творчих якостей здобувачів вищої освіти, здатності до науково-дослідницької та інноваційної діяльності;

▪ удосконалити уміння й навички самостійної навчальної роботи, збирання, опрацювання й аналізу наукової інформації та методичних джерел.

Зміст навчальної дисципліни «**Педагогіка вищої школи**» укладено з урахуванням структурно-логічної схеми підготовки бакалавра із кваліфікацією вчителя, яка передбачала опанування студентами дисциплінами психолого-педагогічного циклу (нормативного і варіативного компонентів), а також освітньо-професійної програми підготовки магістра із кваліфікацією викладача вищої школи.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні категорії, поняття та терміни, які вживаються при висвітленні проблем сучасної вищої освіти;

- сучасні парадигми, освітні концепції, підходи до навчання;

- сучасні тенденції розвитку вищої освіти у Європейському освітньому і науковому просторі;

- цілі, цінності й пріоритети розвитку сучасної вищої освіти;

- основні положення Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту»;

- основні напрями модернізації вищої освіти в Україні та їх відображення у психолого-педагогічних дослідженнях;

- чинники, що впливають на процес модернізації і реформування вищої освіти в Україні;

- сучасні моделі розвитку університетської освіти.

- функції, види діяльності викладача вищої школи;

- вимоги до науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи;

- вимоги до організації освітнього процесу в умовах ЄКТС;

- рекомендації щодо забезпечення стандартів якості вищої освіти у ВНЗ;

- вимоги до формування профілю освітньої програми;

- принципи організації освітнього процесу у вищій школі;

- критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі;

- сучасні інтерактивні методи навчання студентів;

- форми організації навчання студентів і вимоги до проведення лекцій, семінарсько-практичних занять;

- норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів, повідомлення їм та отримання від них зворотнього зв'язку;

- вимоги до виконання проект-завдання (написання педагогічного есе).

вміти :

- визначати та характеризувати сучасні тенденції розвитку вищої освіти у

Європейському освітньому і науковому просторі;

- визначати пріоритети соціального розвитку вищої освіти України в європейському контексті;
- аналізувати сучасні парадигми, освітні концепції та підходи до навчання;
- коментувати основні статті Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» з т.ч. прикладного характеру змісту ;
- характеризувати науково-педагогічну діяльність викладача вищої школи;
- визначати та характеризувати основні структурні компоненти лекції, семінарського, практичного заняття;
- складати плани-конспекти лекції, практичного, семінарського заняття;
- визначати методи, прийоми організації пізнавальної діяльності студентів;
- працювати з науковими джерелами, інформаційними ресурсами Інтернет, розміщеними на платформі Moodle;
- готувати і презентувати проект в якості індивідуального навчально-дослідницького завдання з використанням технології мультимедіа.

Програмні результати вивчення навчальної дисципліни:

- Здатність тлумачити основні категорії, поняття, та терміни, які вживаються при висвітленні проблем сучасної вищої освіти;
- здатність аналізувати цілі, цінності й пріоритети розвитку сучасної вищої освіти, а також основні напрями модернізації і реформування вищої освіти в Україні;
- здатність характеризувати ринкові механізми функціонування вищої освіти і вищої школи;
- здатність організовувати освітню діяльність в якості викладача вищої школи, використовуючи ЄКТС;
- здатність визначати особливості професійної діяльності викладача вищої школи в умовах сучасних цивілізаційних змін
- здатність на основі самопізнання сформувати власний стиль наукової, професійно-педагогічної діяльності, професійного спілкування; розвивати уміння й навички навчання упродовж життя.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. «Вища освіта в умовах цивілізаційних змін».

Пізнавальні цілі: відтворити термінологію з педагогіки вищої школи; визначити сучасні освітні парадигми, концепції, підходи; пояснити спільне і особливе у дистанційній, е-освіті, освіті дорослих; аналізувати функції, принципи, моделі університетської освіти; ілюструвати різницю між стандартами забезпечення якості у вищій освіті; порівняти та зіставити рамки кваліфікацій (європейські, національну) обґрунтувати значення європейських стандартів забезпечення якості для інституцій ВО, стейкхолдерів; *виконати домашню контрольну роботу за репродуктивними, репродуктивно-продуктивними і творчими завданнями.*

Емоційні цілі: проявляти бажання дискутувати зі здобувачами щодо тенденцій розвитку вищої освіти у національному контексті їх сприйняття; набувати досвіду сприйняття культури якості вищої освіти на рівні пізнання змісту стандартів забезпечення якості.

Педагогіка вищої школи: предмет, мета, функції. Сучасні освітні парадигми, концепції, підходи.

Загальна характеристика та тенденції розвитку сучасної вищої освіти. Глобалізаційні виклики для вищої освіти. Показники інтернаціоналізації вищої освіти. Вища освіта в умовах євроінтеграції Болонський процес: історичний дискурс. *Інноваційність вищої освіти. *Дистанційне, Е-навчання.

Неперервна освіта як світова тенденція. *Освіта дорослих. *Андрагогічна модель навчання.

Вища освіта як соціокультурний феномен. Освітні парадигми в умовах сучасних цивілізаційних змін. Аксіологічні виміри вищої освіти. Полікультурна та міжкультурна освіта.

Університетська освіта. *Моделі університетської освіти. *Історія академічних ступенів. Магістратура. Magna Charta Universitatum. Університет XXI століття. Функції і принципи університетської освіти. *Парадигми і моделі університетської освіти. *Світові рейтинги університетів.

Якість вищої освіти у європейському вимірі. Європейські рамки кваліфікацій. Стандарти гарантування якості вищої освіти. Європейська концепція гарантування якості вищої освіти.

Змістовий модуль 2. «Вища освіта і вища школа України»

Пізнавальні цілі: коментувати основні положення документів, в яких визначено норми освітнього права та особливості реформування освіти; визначати та аналізувати основні напрямки реформування вищої школи України і імплементації стандартів забезпечення якості у контексті загальноєвропейських змін; визначати та ілюструвати функції і особливості науково-педагогічної діяльності; наводити приклади діяльності викладача вищої школи за видами; характеризувати структурні компоненти професійної компетентності викладача вищої школи; *ознайомитися на сайті МОН України, МДУ з проектами профілів освітньої програми за спеціальністю, скласти таблицю відповідності компетентностей і навчальних дисциплін за профілем спеціалізації (до семінарсько-практичного заняття); підготувати педагогічне есе.*

Емоційні цілі: позитивно сприймати необхідність змін у вищій освіті України для посилення її конкурентоспроможності; виявляти зацікавленість у професійній діяльності викладача вищої школи; виявляти бажання самостійно знаходити додаткову інформацію про вищу освіту, використовуючи іншомовні джерела.

Державна освітня політика України. Нормативно-правова база розвитку вищої освіти. *Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту».

Модернізація вищої освіти України як фактор економічного та соціального прогресу української держави. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. *Вища освіта для консолідації суспільства.

Реформування вищої освіти і вищої школи України. Система вищої освіти України. Рівні та ступені вищої освіти в Україні. Інституційна акредитація закладу вищої освіти. Основні завдання закладу вищої освіти. Типи закладів вищої освіти.

Стандарти освітньої діяльності та вищої освіти. Система забезпечення якості вищої освіти. Імплементація європейських стандартів забезпечення якості вищої освіти в Україні. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: повноваження.

Освітня програма. *Профіль освітньої програми. Акредитація освітньої програми

та ліцензування освітньої діяльності.

Права і обов'язки науково-педагогічних працівників. Академічна доброчесність викладача і здобувачів вищої освіти. Функції і особливості науково-педагогічної діяльності. *Компоненти діяльності викладача вищої школи. *Види діяльності викладача вищої школи. Професійна компетентність викладача вищої школи.

Контроль у сфері вищої освіти.

Змістовий модуль 3. «Дидактика вищої школи»

Пізнавальні цілі: відтворити термінологію з дидактики вищої школи; визначати та аналізувати основні компоненти змісту освіти і навчання у вищій школі; коментувати особливості реалізації принципів організації освітнього процесу у вищій школі; визначати та коментувати загальні, особливі, специфічні особливості проведення основних видів навчальних занять; спираючись на нормативно-методичні документи МДУ, визначати основні компоненти навчально-методичних комплексів з дисциплін, навчальних і робочих програм; *розробити план-конспект лекції за профілем навчання; розробити план-конспект семінарського (практичного) заняття; виконати колективний проект «Сучасні технології навчання у вищій школі».*

Емоційні цілі: виявляти бажання і уміння дискутувати питання ефективної організації і якісного проведення видів навчальних занять у ВШ; аргументувати сфери і критерії відповідальності викладача і здобувачів за якість ВО.

Організація освітнього процесу у ВНЗ в умовах Європейської кредитно-трансферної системи. Принципи організації освітнього процесу у вищій школі. Навчально-методичне забезпечення організації освітнього процесу: освітня програма, навчальний, робочий плани підготовки здобувачів вищої освіти.

Форми навчання та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Форми навчання у закладах вищої освіти: очна (денна, вечірня); заочна (дистанційна); форми, які поєднуються.

Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

Основні види навчальних (аудиторних) занять: лекція, практичне, семінарське та індивідуальне заняття, консультація. Особливості організації лекції у світлі філософії сучасної освіти. Архітектура лекції. Стель лекції та особливості поведінки, емоційно-вольового впливу викладача та студентів. Особливості, типи організації практичних, семінарських занять. Практична підготовки студентів. Навчальна та виробнича практика.

Науково-методичне забезпечення викладання дисциплін. *Навчально-методичні комплекси дисциплін: структура, зміст.

Самостійна, науково-дослідницька робота студентів, різноманітні її форми (творчі завдання, проекти, курсові і кваліфікаційні роботи). Керівництво самостійною роботою студента.

Методи навчання у вищій школі. Умови застосування методів навчання для набуття і збагачення соціального, науково-пізнавального досвіду студентів, їхня сутність. Особливості застосування методів: аналізу конкретних життєвих ситуацій, кейс-методу, брейн-стормінгу, генерування та критичного аналізу ідей, синектики, ділової бесіди, дискусії, діалогу, організації тренувальних і навчальних вправ, організації ділових і рольових ігор, виконання творчих робіт, проектів,

експериментальних робіт, мікрвикладання. Застосування методів організації мислительних дій, розвитку критичного і творчого мислення (простого, складного, вільного, доказового міркування, індукції, дедукції, аналізу, синтезу, генерування, аналогії, інтерполяції, екстраполяції). Застосування інтерактивних методів навчання для організації особистісної взаємодії викладача і студентів як рівноправних партнерів.

Типи (метатехнології) у вищій освіті. *Інтернет-орієнтовані педагогічні технології.

Організація контролю у вищій школі. Системи оцінювання, організації зворотнього зв'язку у навчальному процесі, види, принципи, форми (колоквиуми, заліки, іспити) та методи (тестування, анкетування, усне і письмове опитування, написання творів-есе). Педагогічні вимоги до контролю. Критерії оцінки знань. Види обліку знань. Модель екзамену. Педагогічні виміри (вимоги до тестів, форми, оцінювання). *Система контролю якості освітнього процесу у вищій школі. Модульний, поточний та підсумковий, семестровий контроль. Державна атестація студента.

** питання для самостійного опрацювання

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	с	п	і	с		л	с	п	і	с
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМ 1. Вища освіта в умовах цивілізаційних змін	34	6	4			24	30	2				28
ЗМ 2. Вища освіта і вища школа України	26	4	4	2		16	30	2	2			26
ЗМ 3. Дидактика вищої школи	30	4	2	4	2	18	30	4	2		2	22
Усього годин	90	14	16			60	90	8	4			78

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Денна форма навчання

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Освітні парадигма, концепції навчання, підходи в умовах сучасних цивілізаційних змін	4
2.	Інноваційність вищої освіти і діяльності викладача вищої школи	4
3.	Професійний саморозвиток викладача вищої школи	4
4.	Технології навчання у вищій школі	4
	Усього:	16

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заочна форма навчання

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Професійний саморозвиток викладача вищої школи	4
	Усього:	4

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин*
1.	ЗМ 1. Дистанційне, Е-навчання. Освіта дорослих. Андрагогічна модель навчання. <i>Форма контролю: виконання домашньої контрольної роботи</i>	4
2.	ЗМ 1. Моделі університетської освіти. Історія академічних ступенів. Парадигми і моделі університетської освіти. Світові рейтинги університетів.	6
3.	ЗМ 2. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту». Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки: ознайомлення з текстом документів. <i>Форма контролю: МКР (виконується на лекції)</i>	2
4.	ЗМ 2 Профіль освітньої програми: ознайомитися з проектами профілів освітньої програми за спеціальністю. <i>Форма контролю: таблиця відповідності компетентностей і навчальних дисциплін за профілем спеціалізації.</i>	2
5.	ЗМ 3. Навчально-методичні комплекси дисциплін: структура, зміст.	2
6.	ЗМ 3. Методи навчання у вищій школі: кейс-метод, брейн-стормінг, проект, ділова гра. Типи технологій (метатехнології) у вищій освіті. Виконання колективного проекту: <i>підготовка мультимедійної презентації з інформацією про технологію проведення та моделювання методу на занятті.</i>	4
7.	ЗМ 3. Документи МДУ щодо організації освітнього процесу, контролю якості вищої освіти. <i>Форма контролю: виконання тестових завдань на освітній платформі</i>	4
8.	Підготовка до семінарсько-практичних занять	10
9	Підготовка до МКР (до ЗМ 2), підсумковому тестуванню	5
10.	Колективний проект «Сучасні технології навчання у вищій школі» до ЗМ 3.	5
10.	Підготовка педагогічного есе (до ЗМ 2)	10
11.	Підготовка до заліку або іспиту	5
	Разом	60

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин*
1	ЗМ 1. Дистанційне, Е-навчання. Освіта дорослих. Андрагогічна модель навчання.	5

	Форма контролю: <i>виконання домашньої контрольної роботи</i>	
2.	ЗМ 1. Моделі університетської освіти. Історія академічних ступенів. Парадигми і моделі університетської освіти. Світові рейтинги університетів.	5
3.	ЗМ 2. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту». Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки: ознайомлення з текстом документів. Форма контролю: МКР	5
4	ЗМ 2. Профіль освітньої програми: ознайомитися з проектами профілів освітньої програми за спеціальністю.	5
5.	ЗМ 3. Навчально-методичні комплекси дисциплін: структура, зміст.	5
6	ЗМ 3. Методи навчання у вищій школі: кейс-методу, брейн-стормінг, проекту, Типи технологій (метатехнології) у вищій освіті.	5
8.	ЗМ 3. Документи МДУ щодо організації освітнього процесу, контролю Форма контролю: виконання тестових завдань	5
9.	Підготовка до семінарсько-практичного заняття	15
10.	Підготовка до МКР	8
11.	Виконання проекту (педагогічне есе)	10
12.	Підготовка до заліку або іспиту	10
	Разом	78

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ. КОЛЕКТИВНІ ПРОЕКТИ

Денна форма навчання

1. Написання педагогічного есе з таких проблем (за вибором):

- Якщо сучасна вища освіта зазнала кризи, чи доцільно замінити її системою Інтернет або консалтингу?
- Яким має бути вектор розвитку особистості викладача у постіндустріальному світі?
- Чи може бути розроблена універсальна модель організації університетської освіти? Які переваги такої моделі, які парадигми, принципи покладені в основу її організації?
- Обґрунтуйте Ваше розуміння тези « в основі якості вищої освіти – формування культури якості, до якої залучені всі стейкхолдери»? Поясніть культуру якості з т.з. викладача вищої школи, здобувача, керівника кафедри тощо.
- Чи можна говорити про значення вищої освіти України для консолідації суспільства? Які переваги вищої освіти слід враховувати суспільству, державі (органам влади), ВНЗ, стейкхолдерам вищої освіти? Яким має бути вектор розвитку ВО у постіндустріальному суспільстві знань?

2. Підготовка колективного проекту «Сучасні технології навчання у вищій школі»
3. Розробка та захист; плану-конспекту лекції за профілем навчання, плану-конспекту семінарського (практичного) заняття.

Заочна форма навчання

1. Написання педагогічного есе з таких проблем (за вибором):

- Якщо сучасна вища освіта зазнала кризи, чи доцільно замінити її системою Інтернет або консалтингу?
- Яким має бути вектор розвитку особистості викладача у постіндустріальному світі?
- Чи може бути розроблена універсальна модель організації університетської освіти? Які переваги такої моделі, які парадигми, принципи покладені в основу її організації?
- Обґрунтуйте Ваше розуміння тези « в основі якості вищої освіти – формування культури якості, до якої залучені всі стейкхолдери»? Поясніть культуру якості з т.з. викладача вищої школи, здобувача, керівника кафедри тощо.

2. Розробка та захист; плану-конспекту лекції за профілем навчання, плану-конспекту семінарського (практичного) заняття.

9. Методи навчання: лекції (оглядові, тематичні, дискусії); практичні; реферування наукової літератури; конспектування; розв'язання практичних завдань, проект, воркшоп.

10. Методи контролю: поточне тестування; оцінка за виконання СРС та проект; модульна контрольна робота; колоквиум; опитування, тестування, дискусії, само оцінювання, ректорська контрольна робота.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Матеріали, розміщені на освітній платформі Moodle/
2. Авторські мультимедійні лекції проф. І.В.Соколової

3. Рекомендована література

12. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. –309 с.
13. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюна, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – 2-е вид., доп. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.
14. Соколова І.В., Сисоєва С.О. Теорія і практика вищої освіти: навч. посіб. / І.В.Соколова, С. О. Сисоєва. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 400 с.
15. Сисоєва С. О. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навч. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
16. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ : ЕКМО, 2011. – 320 с.
17. Мащенко Н. І. Основи педагогіки і психології вищої школи: Курс лекцій / Н.І. Мащенко. - 2-е вид., доп. й перероб. – Кременчук, 2006. – 272 с.
18. Мороз О.Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. О.Г. Мороза. – К.: НПУ, 2006. – 206 с.
19. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. О.Г. Мороза. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
20. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

21. Ткачова Н.О. Ціннісні парадигми освіти. – Харків : Основа. – (Б-ка дурн. «Упр. шк. » Вип. 2(26). – 2005.
22. Товканець Г.В. Університетська освіта : нач.-метод. посіб. – К.: Кондор. – 2015.

Додаткова література

9. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл та ін. ; за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – Вид. 3-є. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 342 с.
10. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
11. Коваль Т.І., Сисоєва С.О., Сущенко Л.П. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: навч.-метод. посіб. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
12. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. Г. Кременя. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Плеяди, 2014. – 100 с.
13. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / [авт. кол.: В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, М. І. Бурда та ін. ; редкол.: В. Г. Кремень (гол.), В. І. Луговий, В. М. Мадзігон, О. Я. Савченко ; за заг. ред. В. Г. Кременя ; Нац. акад. пед. наук України. – Київ : Пед. думка, 2011. – 304 с. – (До 20-річчя незалежності України).
  - а. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. –168 с.
14. Світанок Європи: проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи ХХІ століття. – Київ : Знання України, 2011. – 1099 с. – Бібліогр.: с. 799–993.
15. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Наукові праці розробника НКМНД

1. Соколова І.В. Європейські стандарти якості університетської освіти: проекція на професійну компетентність викладача вищої школи // Компетентнісний підхід у сучасній університетській освіті: Збірник наукових паць. – Ріне: НУВГП, 2011. – С. 12-20.
2. Соколова І. Поняттєво-термінологічний апарат педагогічного дослідження: джерельна база \ Педагогічний процес: теорія і практика (серія: педагогіка). – № 2 (53) – 2016. – С. 14 – 20.
3. Соколова І. В. Професійна ідентифікація майбутнього вчителя / І. В. Соколова // Неперервна професійна освіта : теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2012. – Випуск 3-4. – С. 40-46.
4. Соколова І.В. Стандарти якості вищої освіти / Ірина Володимирівна Соколова // Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XVII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів МДУ / За заг. ред. К.В.Балабанова. – Маріуполь. – МДУ, 2015. – 444 с. – С.188 –190.
5. Соколова І.В. Інновації у вищій освіті України : пошуки смислів \ Ірина Володимирівна Соколова // Міжнародна діяльність університетів як фактор розвитку інновацій вищої освіти: зб. матеріалів науково-практичної заочної конференції (18 вересня 2015 р.). – Маріуполь, 2015, 385 с. – С. 193 – 195.
6. Соколова І.В. Мовна освіта у сучасному освітньому просторі: європейський і національний контексти // Освітні реформи: місія, рефлексія : моногр. / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К. : Едельвейс, 2013. – С. 273–294.
7. Соколова І.В. Управління вищою освітою у зарубіжних країнах \ Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журн. – К., 2014. – Вип. 3/4. – С. 30–38.
8. Соколова І.В. Акмеологічні знання, акмеологічний зміст, акмеологічна освітня програма: акмеологічний трикутник // Проблеми освіти : зб. наук. праць. – Вип. 84. –

Житомир-Київ, 2015. – С. 318-323.

9. Sokolova Irina Socio-cultural identity and multicultural education: pedagogical discourse // *Educacja w społeczeństwach wielokulturowych - Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP Uniwersytet w Białymstoku - Warszawa, 2012. - Pp. 317-327.*

10. Соколова І. Розроблення освітньої програми за методологією ТЮНІНГ. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XVIII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів МДУ / За заг. ред. К.В.Балабанова. – Маріуполь. – МДУ, 2016. – 444 с.

Інформаційні ресурси

- Внесок університетів у Болонський процес. Офіційний випуск. 2-е вид. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.euroosvita.osp-ua.info/use_rfiles/file/2012/Tuning_UA.doc
- Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс]: затв. наказом М-ва освіти і науки України № 1176 від 14 серп. 2013 р. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
- Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи http://mdu.in.ua/index/boloniskij_proces/0-52
- ЄВРОПА 2020: стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання [Електронний ресурс] / Європейська комісія. — Текст. дані. — Режим доступу: old.minjust.gov.ua/file/31493 (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. Г. Кременя] ; МОН України, НАПН України, Нац. Темпус-офіс в Україні. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ : Плеяди, 2014. — 100 с.
- Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).
- Нова школа : простір освітніх можливостей. Проект для обговорення. – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
- Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [станом на 14.06.2016 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Текст. дані. — Київ, 2016. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341 // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Текст. дані. — Київ, 2011. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року // Відомості Верховної Ради України. – № 38-39, 29 вересня 2017 року. – С. 5–117.
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) http://mdu.in.ua/index/boloniskij_proces/0-52
- Annual report 2015 (2016)/ European University Association. Editing: Jessica Carter – 45 p. [Electronic resource]. – URL : www.eua.be (eng).
- CoRe Projects: Competences in Education and Recognition. - <http://www.core-project.eu/>
- The Millennium Development Goals Report, 2015 [Electronic resource] / United Nations. — Electronic data. — New York, 2015. — 75 p. — Mode of access: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf). — Title from the screen.
- Tuning Educational Structures in Europe – [online] – Available from :

<http://www.unideusto.org/tuningeu/> (eng).

- Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles. – <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>
- Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities (2015) / by Andree Sursoce – EUA – 133 p. (eng).

Документи на сайті МДУ

http://mdu.in.ua/index/normativni_dokumenti/0-53

- Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 26.06.2015 р. № 196
- Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 27.04.2015 р. № 155
- Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про ректорський контроль знань студентів Маріупольського державного університету, затверджене наказом ректора № 361 від 24 грудня 2015 року
- Концепція дистанційного навчання у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни Маріупольського державного університету
- Методичні рекомендації з розробки освітніх програм
- Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм
- Положення про кваліфікаційні роботи в Маріупольському державному університеті
- Положення про дистанційне навчання у Маріупольському державному університеті
- Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

Денна форма навчання

Лекція 1. Теоретичні засади педагогіки вищої школи та вищої освіти (4 год.)

- Педагогіка вищої школи: предмет, мета, функції дисципліни.
- Тенденції розвитку сучасної вищої освіти. Глобалізаційні виклики для вищої освіти.
- Показники інтернаціоналізації вищої освіти.
- Вища освіта в умовах євроінтеграції. Болонський процес: історичний дискурс.
- Неперервна освіта як світова тенденція. Андрагогічна модель навчання.
- Освітні парадигми в умовах сучасних цивілізаційних змін. Аксіологічні виміри вищої освіти.
- Університетська освіта. Magna Charta Universitatum. Університет XXI століття.
- Функції і принципи університетської освіти. Парадигми і моделі університетської освіти.
- Якість вищої освіти у європейському вимірі. Європейські рамки кваліфікацій.
- Стандарти гарантування якості вищої освіти.

Лекція 2 Імплементация європейських стандартів забезпечення якості вищої освіти в Україні (4 год.)

- Державна освітня політика України.
- Модернізація вищої освіти України як фактор економічного та соціального прогресу української держави.
- Система вищої освіти України. Рівні освіти в Україні. Акредитація та ліцензування ВНЗ.
- Імплементация європейських стандартів забезпечення якості вищої освіти в Україні. Освітня програма. Профіль освітньої програми.
- Функції і особливості науково-педагогічної діяльності. Компоненти діяльності викладача вищої школи.
- Види діяльності викладача вищої школи. Професійна компетентність викладача вищої школи. Академічна доброчесність викладача і здобувачів вищої освіти.

Лекція 3. Організація освітнього процесу у ВНЗ в умовах Європейської кредитно-трансферної системи (4 год.)

- Принципи організації освітнього процесу у вищій школі. Навчально-методичне забезпечення організації освітнього процесу: освітня програма, навчальний, робочий плани підготовки здобувачів вищої освіти.
- Форми навчання та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Основні види навчальних (аудиторних) занять
- Архітектура лекції. Стил лекції та особливості поведінки, емоційно-вольового впливу викладача та студентів.
- Особливості, типи організації практичних, семінарських занять.
- Практична підготовка студентів. Навчальна та виробнича практика.
- Методи навчання у вищій школі. Особливості застосування методів

Лекція 4. Організація контролю у вищій школі (2 год.)

- Системи оцінювання, організації зворотнього зв'язку у навчальному процесі, види, принципи, форми та методи.
- Педагогічні вимоги до контролю.
- Критерії оцінки знань. Види обліку знань. Модель екзамену. Педагогічні виміри (вимоги до тестів, форми, оцінювання).
- Система контролю якості освітнього процесу у вищій школі. Модульний, поточний та підсумковий, семестровий контроль.
- Державна атестація студента.

Заочна форма навчання

Лекція 1. Теоретичні засади педагогіки вищої школи та вищої освіти (4 год.)

- Педагогіка вищої школи: предмет, мета, функції дисципліни.
- Тенденції розвитку сучасної вищої освіти. Глобалізаційні виклики для вищої освіти.
- Показники інтернаціоналізації вищої освіти.
- Вища освіта в умовах євроінтеграції Болонський процес: історичний дискурс.
- Неперервна освіта як світова тенденція. Андрагогічна модель навчання.
- Освітні парадигми в умовах сучасних цивілізаційних змін. Аксіологічні виміри

вищої освіти.

- Університетська освіта. Magna Charta Universitatum. Університет XXI століття.
- Функції і принципи університетської освіти. Парадигми і моделі університетської освіти.
- Якість вищої освіти у європейському вимірі. Європейські рамки кваліфікацій.
- Стандарти гарантування якості вищої освіти.

Лекція 2 Організація освітнього процесу у ВНЗ в умовах Європейської кредитно-трансферної системи (4 год.)

- Принципи організації освітнього процесу у вищій школі. Навчально-методичне забезпечення організації освітнього процесу: освітня програма, навчальний, робочий плани підготовки здобувачів вищої освіти.
- Форми навчання та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Основні види навчальних (аудиторних) занять
- Архітектура лекції. Стиль лекції та особливості поведінки, емоційно-вольового впливу викладача та студентів.
- Особливості, типи організації практичних, семінарських занять.
- Практична підготовка студентів. Навчальна та виробнича практика.
- Методи навчання у вищій школі. Особливості застосування методів

Методи поточного контролю на лекціях:

- *Усне опитування* дає можливість перевірити ступінь засвоєння знань студентами, здатність до аргументації та сформованість мовленнєвих навичок. Студент має можливість логічно та доказово висловити власну думку щодо інформації, поданої викладачем, або обговорюваних на питань. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати – 3 на одному занятті (лекції). Бал є вищим в залежності від самостійності підготовки та аргументованості висловлювань.
- *Експрес-опитування* (усно або письмово) проводиться на початку або в кінці лекції для актуалізації опорних знань, засвоєних на попередніх заняттях. У процесі експрес-опитування студенту мають можливість отримати додаткові бали на занятті (до 2 б.).
- *Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: змістовність, правильність та чіткість відповіді.*

Семінарсько-практичні заняття Денна форма навчання

Семінарсько-практичне заняття 1 (4 год.)

Освітні парадигми, концепції навчання, підходи в умовах сучасних цивілізаційних змін

Форма проведення: семінар-колоквіум

1.1. Тематичні площини обговорення проблеми

1. Освітні парадигми у постіндустріальному суспільстві.
2. Історія академічних ступенів (бакалавр, магістр, доктор) і учених звань (професор).
3. Університетська освіта: компаративний аналіз моделей.

4. Реформування вищої освіти України у контексті Болонського процесу і Європейських стандартів забезпечення якості.

1.2. Завдання до семінару

1. З'ясуйте зміст понять в англomовному і україномовному дискурсі: бакалавр; вища освіта; доктор філософії; Європейський простір вищої освіти; інтернаціоналізація вищої освіти; магістр; освітня програма; ступені вищої освіти; якість вищої освіти, забезпечення якості ВО.
2. Визначте та охарактеризуйте освітні парадигми у постіндустріальному суспільстві. Поясніть сучасне розуміння постіндустріального суспільства, вясніть основні ознаки суспільства знань.
3. З'ясуйте:
  - В яких документах Європейського Союзу та України визначаються провідні ідеї неперервної професійної освіти?
  - Яка суспільна й особистісна цінність неперервної освіти?
4. Підготуйте коротку інформаційну довідку про історію одного із академічних ступенів або учених звань (на прикладі Європейських університетів, Російської імперії, України)
5. Дайте сучасне тлумачення поняттям у нормативних документах України (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»):
6. Охарактеризуйте моделі університетської освіти в сучасному світі, визначивши основні критерії компаративного аналізу.
7. Як ви розумієте поняття «якість вищої освіти»? Які, на Ваш погляд, критерії якості вищої освіти?
8. Поясніть зміст трьох груп стандартів забезпечення якості вищої освіти.
9. Виконати домашню контрольну роботу за репродуктивними, репродуктивно-продуктивними і творчими завданнями.

Семінарсько-практичне заняття 2 (4 год.)

Інноваційність вищої освіти і діяльності викладача вищої школи

Форма проведення: семінар-«круглий стіл»

1.1. Тематичні площини обговорення проблеми

1. Інноваційна освіта – інноваційна діяльність – інноваційна діяльність викладача вищої школи: концептуальний аналіз, контексти.
2. Зміст освіти – зміст навчання – контент освітньо-професійної програми підготовки здобувача вищої освіти: компоненти, підходи до формування, відбору.
3. Інноваційність освітньо-професійних програм підготовки здобувачів ВО: компетентнісний, студентоцентрований підходи; «орієнтація на вихід, на результат».
4. Стандарти забезпечення якості вищої освіти (ESG 2015): стандарти для внутрішнього забезпечення якості у ВНЗ.
5. Науково-методичне забезпечення навчальної дисципліни: структура, компоненти, вимоги до підготовки.

1.2. Завдання до семінару

1. З'ясуйте зміст понять в англomовному і україно-мовному дискурсах: «інновація», «інноваційна діяльність», «контент», «освітня програма», «освітньо-професійна програма», «компетентність», «результат навчання».

2. Поясніть:

- Як Ви розумієте поняття «інноваційна людина»?
- Як Ви розумієте інноваційну діяльність і інноваційну діяльність педагога вищої школи?
- Чим відрізняються поняття інноваційної діяльності і творчої діяльності?
- У чому полягає сутність інноваційної діяльності педагога вищої школи? Які її складові? Що або хто виступає продуктом інноваційної діяльності педагога вищої школи?

3. Прокоментуйте різні підходи щодо визначення понять: «зміст освіти», «зміст навчання», «зміст професійної підготовки».

4. Визначте та охарактеризуйте компоненти змісту навчання дисциплін у вищій школі.

5. Визначте та охарактеризуйте компоненти освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ВО. Порівняйте український контент програми і Європейські підходи до формування програми.

6. Ознайомитися на сайті МОН України, МДУ з проектами профілів освітньої програми за спеціальністю, складіть таблицю відповідності компетентностей і навчальних дисциплін за профілем спеціалізації.

5. Ознайомтеся з нормативними документами МДУ для коментування основних положень на семінарі, підготовки до МКР та іспиту:

- Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 26.06.2015 р. № 196
- Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни Маріупольського державного університету
- Методичні рекомендації з розробки освітніх програм
- Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм
- Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 27.04.2015 р. № 155

6. Охарактеризуйте структуру навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни.

7. Підготуйте педагогічне есе.

Семінарсько-практичне заняття 3 (4 год.)

Професійний саморозвиток викладача вищої школи: проекція на освітній процес

Форма проведення: *семінар-дискусія*

1.1. Тематичні площини обговорення проблеми

- Професійний розвиток, саморозвиток, самовдосконалення викладача вищої школи.
- Академічна доброчесність викладача і здобувачів вищої освіти.
- Стандарти забезпечення якості вищої освіти (ESG 2015): формування культури якості.
- Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни: контент, маршрут опанування.

- Основні види навчальних занять у закладах вищої освіти: вимоги до проведення у контексті стандартів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

1.2. Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. З'ясуйте зміст понять в англomовному і україно-мовному дискурсі, у т.ч. враховуючи визначення, які подані у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту»: «академічна доброчесність» «професійний розвиток», «саморозвиток», «якість вищої освіти», «стандарти освітньої діяльності і вищої освіти», «стандарти забезпечення якості вищої освіти»
2. З'ясуйте етимологію понять «лекція», «семінар», «вебінар».
3. Поясніть:
  - Як Ви розумієте поняття «професійний саморозвиток» викладача вищої школи?
  - Які чинники зумовлюють необхідність постійного професійного самовдосконалення й саморозвитку викладача вищої школи?
  - Які основні напрями професійного саморозвитку викладача вищої школи? Чи існує динаміка зміни цих напрямів? Чим вона зумовлюється?
4. Визначте та обґрунтуйте умови організації самостійної роботи здобувача вищої освіти.
5. Поясніть, за яких умов можливо поліпшити якість лекції, семінарсько-практичного заняття.
6. Складіть порівняльну таблицю видів лекцій і семінарів, визначивши їх основні переваги і умови організації (дидактичні, психологічні, організаційні).

Таблиця 1

Переваги основних видів лекцій (не більше 5)

№	ВИД ЛЕКЦІЇ	ПЕРЕВАГИ ЛЕКЦІЇ

Таблиця 2

Умови організації семінарських занять

	ВИД СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ	УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ
	Семінар-дискусія	
	Семінар-конференція	
	Проблемний семінар	
	Семінар-ділова гра	
	Семінар- круглий стіл	

7. Ознайомтеся з нормативними документами МДУ для коментування основних положень на семінарі, підготовки до МКР та іспиту:
  - Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 26.06.2015 р. № 196

- Положення про академічну доброчесність в МДУ
- Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності
- Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року

1.3. Практичне завдання:

- Розробити план-конспект лекції за обраною темою, враховуючи всі необхідні компоненти.
- Розробити план-конспект семінарського заняття за вибором теми, враховуючи всі необхідні компоненти.

Семінарсько-практичне заняття 4 (4 год.) Технології навчання у вищій школі

Форма проведення: семінар-практикум

1.1. Тематичні площини обговорення проблеми

1. Традиційні і інтерактивні технології навчання у вищій школі: спільне, відмінне, особливе. Вимоги до застосування. Організаційно-методичні умови використання технологій на лекційно-практичних заняттях у вищій школі.

2. Інформаційні і інформаційно-комунікативні технології навчання: психологічні засади сприйняття інформації; педагогічні і дидактичні умови використання на заняттях

3. Інтерактивні методи у навчанні філологічних дисциплін: класифікація, умови використання.

1.2. Завдання до семінару

1. Проаналізуйте співвідношення понять: «педагогічна техніка», «педагогічна технологія»,

2. Поясніть різницю між традиційними і інтерактивними технологіями навчання на лекціях, семінарських і практичних заняттях.

3. З'ясуйте у джерелах психологічні засади сприйняття інформації, які треба враховувати в освітньому процесі у закладах вищої освіти.

4. Визначте та проаналізуйте педагогічні і дидактичні умови використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях у закладах ВО.

5. Поясніть які методи навчання забезпечують:

- стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів?
- формування у студентів позитивної мотивації навчання
- Сприймання навчального матеріалу? Його осмислення? Запам'ятовування?
- Контроль у навчанні?

6. Визначте та обґрунтуйте критерії вибору методів навчання відповідно до виду лекції або семінарського, практичного заняття.

1.3. Практичне завдання: представте колективний проект.

Семінарсько-практичні заняття Заочна форма навчання

Семінарсько-практичне заняття (4 год.)

Професійний саморозвиток викладача вищої школи

Форма проведення: *семінар-дискусія*

1.1. Тематичні площини обговорення проблеми

5. Інституціональний і особистісний рівні неперервної професійної освіти.

6. Професійний розвиток, саморозвиток, самовдосконалення викладача вищої школи.

1.2. Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

- 1. Як Ви розумієте поняття «професійний саморозвиток» викладача вищої школи?
- Які чинники зумовлюють необхідність постійного професійного самовдосконалення й саморозвитку викладача вищої школи?
- Які основні напрями професійного саморозвитку викладача вищої школи? Чи існує динаміка зміни цих напрямів? Чим вона зумовлюється?
- Які технології професійного саморозвитку Ви знаєте, чи застосовували Ви їх раніше?
- Як Ви розумієте ідеї і парадигми навчання упродовж життя?
- Які уміння й навички забезпечують можливість викладачеві вищої школи навчатися упродовж життя?
- Яка суспільна й особистісна цінність неперервної професійної освіти?

1.3. Практичне завдання:

Розробити план-конспект лекції за обраною темою, враховуючи всі необхідні компоненти.

Розробити план-конспект семінарського заняття за вибором теми, враховуючи всі необхідні компоненти.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота з курсу «Освітній менеджмент» – це важлива форма опанування цієї дисципліни. Вона покликана доповнити, узагальнити й систематизувати лекційний матеріал, розвинути навички роботи з методичними матеріалами та науковими першоджерелами, стимулювати пізнавальну активність і творчий пошук студентів.

Успішне проведення самостійної роботи залежить від багатьох чинників. Одним із найбільш істотних є сумлінна підготовка студента до неї.

Насамперед ознайомтеся з **темою** самостійної роботи, з'ясуйте, який саме **навчальний матеріал** пропонується до розгляду, пригадайте його місце в системі навчального курсу. Уважно прочитайте **план** заняття, ознайомтеся зі **списками основної та додаткової літератури**.

Якщо семінарському заняттю передувала **лекція** з тієї самої теми, слід **проглянути її конспект**, який допоможе вам зорієнтуватися в навчальному матеріалі, звернути увагу на проблемні питання й завдання, запропоновані викладачем, на значення нових термінів, на рекомендовані наукові джерела.

Основними дидактичними цілями проведення семінарських занять є такі:

- забезпечити педагогічні умови для поглиблення і закріплення знань здобувачів вищої освіти зі змістовного модулю, набутих під час лекцій та у процесі вивчення навчальної інформації, що виносить на самостійного опрацювання; □
- спонукати здобувачів до колективного творчого обговорення найбільш складних питань з теорії і практики управління, активізація їх до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування у них навичок самоосвіти; □
- оволодіння методами аналізу фактів, явищ і проблем, що розглядаються та формування умінь і навичок до здійснення різних видів управлінської діяльності.

Форми проведення семінарів

Семінар-колоквіум — це систематизація теоретичних і фактичних знань (підготовка та презентація матеріалу з певної теми, обговорення її та формулювання висновків), спрямована в основному на придбання нових знань і когнітивних вмінь (від англ. «cognitive» — пізнавальний).

Семінар-колоквіум проходить зазвичай у формі дискусії, в ході якої здобувачам вищої освіти надається можливість висловити свою точку зору на проблему, що розглядається, вчитися обґрунтовувати і захищати її. Аргументуючи і відстоюючи свою думку, здобувач демонструє, наскільки глибоко і усвідомлено він засвоїв вивчений матеріал. Від студента вимагається: знання різних точок зору, висловлених у джерелах (підручниках, посібниках, статтях) з даної проблеми, а також обов'язково наявність власної думки з обговорюваних питань і вміння його аргументувати.

Семінар – круглий стіл – це форма публічного обговорення чи висвітлення якихось питань, коли учасники висловлюються у визначеному порядку за обраною темою або питаннями, які пропонуються для обговорення. Студенти заздалегідь готують доповіді, реферати та виступи за темою семінару. На занятті вони заслуховуються, після чого починається їх обговорення, аналіз, коментування, обмін думками. На семінарі дискутуються проблеми, обговорюються шляхи розв'язання управлінських задач.

Експрес-опитування проводиться на початку або в кінці лекції для актуалізації опорних знань, засвоєних на попередніх заняттях. Деякі питання семінарського заняття також можуть розглядатися за методикою експрес-опитування з метою охоплення якомога більшої кількості студентів. У процесі експрес-опитування студенту мають можливість отримати додаткові бали на занятті. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: змістовність, правильність та чіткість відповіді.

Вирішення практичних (професійних) завдань проводиться на занятті за допомогою використання ігрових та інтерактивних методів навчання. Проблемні питання чи ситуації вирішуються у мікрогрупах. Студенти мають можливість організувати обговорення у формі дискусії чи дидактичної гри.

Оцінюючи вирішення практичних завдань, викладач керується такими критеріями: повнота та аргументованість відповіді, творчий підхід до вирішення проблеми, нестандартність прийняття рішень, самостійність та правильність обґрунтування.

АЛГОРИТМ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ:

- проаналізуйте тему заняття, подумайте над його дидактичними цілями і основними проблемами, які винесені на обговорення;
- опрацюйте рекомендовану навчальну, наукову та методичну літературу, при цьому обов'язково конспектуйте і занотуйте прочитане, виписуйте те, що, на ваш погляд, сприятиме ефективному проведенню семінарського заняття;
- намагайтеся сформулювати свою думку з кожного питання і обґрунтуйте свої міркування; □
- запишіть запитання, які виникли у вас під час підготовки до проведення семінарського заняття; □
- складіть план-конспект відповіді на кожне питання, використовуючи різні форми: тезисний план, порівняльна таблиця, тези, есе тощо.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ. КОЛЕКТИВНІ ПРОЕКТИ

Денна форма навчання

1. Написання педагогічного есе з таких проблем (за вибором):

- Якщо сучасна вища освіта зазнала кризи, чи доцільно замінити її системою Інтернет або консалтингу?
- Яким має бути вектор розвитку особистості викладача у постіндустріальному світі?
- Чи може бути розроблена універсальна модель організації університетської освіти? Які переваги такої моделі, які парадигми, принципи покладені в основу її організації?
- Обґрунтуйте Ваше розуміння тези « в основі якості вищої освіти – формування культури якості, до якої залучені всі стейкхолдери»? Поясніть культуру якості з т.з. викладача вищої школи, здобувача, керівника кафедри тощо.
- Чи можна говорити про значення вищої освіти України для консолідації суспільства? Які переваги вищої освіти слід враховувати суспільству, державі (органам влади), ВНЗ, стейкхолдерам вищої освіти? Яким має бути вектор розвитку ВО у постіндустріальному суспільстві знань?

2. Підготовка колективного проекту «Сучасні технології навчання у вищій школі»

3. Розробка та захист; плану-конспекту лекції за профілем навчання, плану-конспекту семінарського (практичного) заняття.

Заочна форма навчання

1. Написання педагогічного есе з таких проблем (за вибором):

- Якщо сучасна вища освіта зазнала кризи, чи доцільно замінити її системою Інтернет або консалтингу?
- Яким має бути вектор розвитку особистості викладача у постіндустріальному світі?
- Чи може бути розроблена універсальна модель організації університетської освіти? Які переваги такої моделі, які парадигми, принципи покладені в основу її організації?
- Обґрунтуйте Ваше розуміння тези « в основі якості вищої освіти – формування культури якості, до якої залучені всі стейкхолдери»? Поясніть культуру якості з т.з. викладача вищої школи, здобувача, керівника кафедри тощо.

2. Розробка та захист; плану-конспекту лекції за профілем навчання, плану-конспекту семінарського (практичного) заняття.

Методичні рекомендації щодо написання есе

Вступ

Есе від французького «essai», англ. «essay», «assay» – спроба, проба, нарис; від латинського «exagium» – зважування. Творцем жанру есе вважається Монтень («Досліди», 1580 р.).

Есе є науковим твором з вільною композицією структури, що відображає індивідуальні враження та міркування з конкретної проблеми або питання і, як правило, не претендує на визначальне або вичерпне трактування предмета.

Есе може мати філософський, історико-біографічний, публіцистичний, літературно-критичний, науково-популярний, белетристичний характер.

Есе студента – це самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем (тема може бути запропонована і студентом, але погоджена з викладачем).

Есе спрямовані на здатності чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; оволодіти науковим стилем мови.

Тема есе

Тема не повинна ініціювати виклад лише визначень понять, її мета – спонукати здобувача до процесу міркування. Тема есе повинна містити в собі питання, проблему, мотивувати на міркування. Наприклад, тема «Порівняйте джерела фінансування вищої освіти у нашій країні і однієї з зарубіжних (за вибором)» передбачає не тільки визначення загальних для всіх трьох концепцій положення, але і розробку категорій для порівняння.

Структура есе

1. Титульний аркуш

2. Вступ – обґрунтування вибору даної теми, включає низку компонентів, пов'язаних логічно і стилістично.

На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження.

При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи треба давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в моє міркування по темі?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?».

3. Основна частина – це виклад результатів теоретичного дослідження питання.

Залежно від поставленого питання аналіз проводиться на основі наступних категорій: причина - наслідок, загальне - особливе, форма - зміст, частина – ціле; сталість - мінливість.

У процесі написання есе необхідно пам'ятати, що один параграф має містити тільки одне твердження й відповідний доказ, підкріплений графічним й ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи змістом розділи аргументацією (відповідної підзаголовкам), необхідно в межах параграфа обмежити себе розглядом однієї головної думки.

4. Висновок – узагальнення й аргументовані висновки з теми. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Методи, що рекомендуються для складання висновку: повторення, ілюстрація, цитування, вражаюче твердження. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе елемент, як вказівка на застосування (імплікацію) дослідження, не виключаючи взаємозв'язку з іншими проблемами.

Вимоги до фактичних даних і інших джерел

При написанні есе надзвичайно важливо те, як використовуються емпіричні дані та інші джерела. Не можна забувати також, що дані, що стосуються спірних питань, завжди піддаються сумніву. Від автора не чекають визначеної або остаточної відповіді. Необхідно зрозуміти сутність фактичного матеріалу, пов'язаного з цим питанням, і продемонструвати це в есе. Не можна посилатися на роботи, які автор есе не читав сам.

Обсяг роботи: 6-7 сторінок (0,2 авт. др. арк.) формату А4.

Як підготувати і написати есе?

Якість будь-якого есе залежить від трьох взаємозалежних складових, таких як:

- вихідний матеріал, який буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекцій, власні міркування й накопичений досвід по даній проблемі);
- якість обробки наявного вихідного матеріалу (його організація, аргументація й доводи);
- аргументація (наскільки точно вона співвідноситься з піднятими в есе проблемами).

Процес написання есе можна розбити на кілька стадій: обмірковування – планування – написання – перевірка – виправлення. Планування – визначення мети, основних ідей, джерел інформації, термінів закінчення і представлення роботи.

Мета повинна визначати дії. Ідеї, як і цілі, можуть бути конкретними і загальними, більш абстрактними. Думки, почуття, погляди і уявлення можуть бути виражені у формі аналогій, асоціації, припущень, міркувань, суджень, аргументів, доказів і т.д.

Аналогії – виявлення ідеї та створення уявлень, зв'язок елементів значень.

Асоціації – відображення взаємозв'язків предметів і явищ дійсності у формі закономірного зв'язку між нервово - психічними явищами (у відповідь на той чи інший словесний стимул видати «першу прийшла в голову» реакцію).

Припущення – твердження, не підтверджене ніякими доказами.

Міркування – формулювання і доказ думок.

Аргументація – ряд пов'язаних між собою суджень, які висловлюються для того, щоб переконати читача (слухача) у вірності (істинності) тези, точки зору, позиції.

Судження – фраза або речення, для якого має сенс питання: істинно або хибно?

Доводи – обґрунтування того, що укладення вірно абсолютно або з якої-небудь часткою ймовірності. В якості доказів використовуються факти, посилання на авторитети, свідомо істинні судження (закони, аксіоми і т.п.), докази (прямі, непрямі, «від протилежного», «методом виключення») і т.д.

Коректність – це стиль написаного. Стиль визначається жанром, структурою роботи, цілями, які ставить перед собою пишучий, читачами, до яких він звертається.

Оцінювання есе

Критерії оцінки есе можуть трансформуватися залежно від їхньої конкретної форми, при цьому загальні вимоги до якості есе можуть оцінюватися за такими критеріями:

Критерій	Вимоги до студента	Максимальна кількість балів
<i>Знання і розуміння контенту</i>	• Викладає зміст, коректно використовує поняття і терміни, наводить приклади; • самостійність виконання роботи.	2 бали
Аналіз та оцінка	• Грамотно застосовує категорії аналізу;	4 бали

інформації	• вміло використовує прийоми порівняння та узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ; • здатний пояснити альтернативні погляди на розглянуту проблему й дійти узагальнюючого висновку; • діапазон використовуваного інформаційного простору (студент використовує велику кількість різних джерел інформації); • обґрунтовано інтерпретує текстову інформацію за допомогою графіків, таблиць і діаграм; • дає особисту оцінку проблемі.	
Побудова суджень	• Ясність і чіткість викладу інформації; • логіка структурування доказів. Висунуті тези супроводжуються грамотною аргументацією; • наводяться різні точки зору і дається особиста оцінка; • загальна форма викладу отриманих результатів та їх інтерпретації відповідає жанру проблемної наукової статті.	3 бали
Оформлення роботи	• Робота відповідає основним вимогам до оформлення та використання цитат; • дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови; • оформлення тексту з повним дотриманням правил орфографії та пунктуації; • відповідність формальним вимогам.	1 бал

Колективний проект «Інтерактивні педагогічні технології і методи навчання у вищій школі»

Перелік технологій : проєктивна; використання коучингу в освітньому процесі; дослідницька;

технологія "мозкового штурму"; вебінар; професійне, мовне пор фоліо.

Перелік методів : ділова гра як метод активного навчання; метод моделювання; кейс-метод; тренінг; мозковий штурм; дискусія, бліц-дискусія; дебати; форум.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Питання, задачі, завдання або кейси для поточного контролю (самостійна робота у міжсесійний період)

Тематичний модуль 1. «Вища освіта в умовах цивілізаційних змін»

Домашня контрольна робота

(для студентів денної форми навчання)

1. Назвіть моделі університетської освіти. Прокоментуйте якісні характеристики однієї з них.

2. За результатами аналізу Інтернет ресурсів, спираючись на рекомендовані джерела інформації, складіть інформаційну таблицю найбільш відомих світових рейтингів університету (опишіть *п'ять* рейтингів). Проаналізуйте інформацію про останні результати (2015-2017 роки), визначте рейтингове місце України (кращі результати університетів України).

Таблиця 1

Світові рейтинги університетів

НАЗВА РЕЙТИНГУ. ХТО СКЛАДАЄ. ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ (ІНТЕРНЕТ АДРЕСА)	МЕТА РЕЙТИНГУ	ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РЕЙТИНГУ	РЕЙТИНГОВЕ МІСЦЕ УКРАЇНИ, УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

3. Поміркуйте і дайте відповіді та питання:

1). Як Ви розумієте поняття «інноваційна діяльність» і «інноваційна діяльність педагога вищої школи»?

2) Чим, на Ваш погляд, відрізняються поняття інноваційної діяльності і творчої діяльності викладача?

4. Дайте визначення поняттям: «неперервна освіта», «андрагогіка». Визначте структурні компоненти андрагогічної моделі навчання. Чим, на Ваш погляд, відрізняється андрагогічна модель навчання у вищій школі від педагогічної?

Заочна форма навчання

А. Розкрити зміст основних понять модулю (визначені у програмі).

Б. Ознайомтеся зі змістом основних документів, які визначають вимоги до освітнього процесу у вищій школі (див. сайт МДУ, розділ «Освітній процес. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система»)

- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)
- Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи

Ознайомтеся зі змістом основних документів, що регламентують організацію освітнього процесу, визначають напрями діяльності викладача вищої школи (див. сайт МДУ, розділ «Освітній процес. **НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В МДУ**»)

- Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 26.06.2015 р. № 196

- Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 27.04.2015 р. № 155
- Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про ректорський контроль знань студентів Маріупольського державного університету, затверджене наказом ректора № 361 від 24 грудня 2015 року
- Концепція дистанційного навчання у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни Маріупольського державного університету
- Методичні рекомендації з розробки освітніх програм
- Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм
- Положення про кваліфікаційні роботи в Маріупольському державному університеті
- Положення про дистанційне навчання у Маріупольському державному університеті
- Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності

В. На основі опрацювання джерел виконати практичні завдання і дати відповіді на запитання:

1. Визначити предмет і узагальнюючі завдання педагогіки вищої школи.
2. У яких документах говориться про місію сучасної вищої освіти? Як би Ви визначили місію вищої освіти?
3. Якщо сучасна вища освіта зазнала кризи, чи доцільно замінити її системою Інтернет або консалтингу? Напишіть обґрунтування позитивної чи негативної відповіді.
4. Обґрунтуйте основні пріоритети розвитку сучасної вищої освіти. Складіть тези доповіді для висвітлення цього питання.
5. Які переваги відкритої освіти Ви можете виділити? Визначте ранг кожної з них. Складіть таблицю.
6. Чим відрізняються поняття «дистанційна освіта» і «дистанційне навчання»? Відповідь обґрунтуйте.

Г. На основі опрацювання наукових джерел виконати такі практичні завдання:

1. Обґрунтуйте змістовні площини понять «модернізація вищої освіти» і «реформування вищої освіти» України. Чи є суперечність у дефініційних ознаках понять?
2. Визначте організаційно-методичні умови проведення лекцій, семінарсько-практичних занять у ВНЗ.
3. Змодельуйте і прокоментуйте компетентнісну модель викладача вищої школи, враховуючи види його діяльності і структуру компетентностей.

Рекомендації: доцільно скласти конспекти відповідей на питання (у формі тезового плану, тез, порівняльних або інформаційних таблиць тощо). Контроль виконання завдань відбувається у формі колоквиуму.

Питання для заліку, іспиту

Перелік питань, що включені до модульної контрольної роботи, комплексної контрольної роботи, ректорської контрольної роботи

Змістовий модуль 1.

1. Глобалізація та конвергенція вищої освіти.
2. Поняття інтернаціоналізації вищої освіти. Рівні інтернаціоналізації.
3. Європейський простір вищої освіти: характеристика, етапи і умови розвитку.
4. Основні принципи розвитку вищої освіти в умовах глобалізованого полікультурного світу.
5. Парадигми, функції, принципи університетської освіти.
6. Сучасні моделі розвитку університетської освіти.
7. Формальна, інформальна, неформальна освіта.
8. Андрагогічна та педагогічна моделі навчання у вищій школі.
9. Особливості реалізації аксіологічного підходу у вищій освіті.
10. Відкриті системи освіти. Дистанційна освіта.
11. Співвідношення понять «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання».
12. Основні функції дистанційного навчання.

Змістовий модуль 2.

1. Компетентність і компетенція. Європейський вимір визначення компетентності.
2. Європейська рамка кваліфікацій для вищої освіти.
3. Дублінські дескриптори якості вищої освіти.
4. Вимоги до професійно-педагогічної діяльності педагога вищої школи. Види діяльності викладача вищої школи.
5. Структура і зміст професійної компетентності викладача вищої школи.

Змістовий модуль 3.

1. Система вищої освіти України.
2. Рівні, ступені, освітні програми у вищій освіті.
3. Особливості організації освітнього процесу в умовах ЄКТС.
4. Принципи формування змісту навчання. Проектування цілей навчання.
5. Форми навчання і форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.
6. Основні види навчальних (аудиторних) занять.
7. Лекція: типи, вимоги, критерії ефективності.
8. Семінар : види вимоги, критерії ефективності.

Формати проведення іспиту

Іспитова карта з педагогіки вищої школи складається з *двох частин* – теоретичної та практичної і передбачає виконання чотирьох *завдань* в усній і письмовій формах.

Теоретична частина передбачає виклад двох питань із переліку запропонованих для усної відповіді, одне з яких стосується знання нормативної бази вищої освіти, організації освітнього процесу в ВНЗ за ЄКТС.

- *Практична частина* передбачає характеристику однієї **з** форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти або **одного** з видів навчальних (аудиторних) занять з наведеними прикладами або характеристику методів, технологій навчання.

Це завдання виконується на окремому стандартизованому аркуші і передбачає тільки надання окремих коментарів екзаменатору.

- Перше завдання репродуктивного типу: *дати визначення поняттям, назвати....*
- Друге завдання «Виконати тест» : пропонується 10 тестових завдань.
- Третє завдання репродуктивно-продуктивного типу: *охарактеризувати, з'ясувати особливості, функції тощо об'єкта.*
- Четверте завдання передбачає рефлексію знань студентів за тематикою змістових модулів. Приклади завдань: *визначити, проаналізувати, довести, висловити власну думку щодо.*

Під час іспиту не дозволяється користуватися інформаційними матеріалами.

Розподіл балів, що присвоюються студентам за відповіді на курсовому екзамені

№ п/п	Зміст роботи	Кількість балів
1.	Знання базових понять з дисципліни	5
2.	Виконання 10 тестових завдань.	10
3.	Викладення основних положень з теоретичного питання з прикладами, які посилюють твердження або аргументують тези: третє завдання	15
4.	Розв'язання професійної задачі.	20
	Разом	50

Завдання для модульної (комплексної) контрольної роботи.

Варіанти завдань, складені за тестовими технологіями. Кожний студент, який залучений до написання ККР, має свій варіант завдань і виконує його на платформі Moodle або на спеціальному аркуші.

Модульні контрольні роботи (МКР) виконуються за двома варіантами.

Комплексні контрольні роботи (ККР) розробляються для кожного студента.

Формат МКР

- Перше завдання репродуктивного типу: *дати визначення поняттям, назвати....*
- Друге завдання репродуктивно-продуктивного типу: *охарактеризувати, з'ясувати особливості, функції тощо об'єкта.*
- Третє завдання передбачає рефлексію знань студентів за тематикою змістових модулів. Приклади завдань: *визначити, проаналізувати, довести, висловити власну думку щодо.*
- Четверте завдання спрямовано на перевірку рівня сформованості практичних умінь і навичок.
- п'яте завдання є бонусним і виконується за бажанням студента.

Приклади модульних контрольних робіт

1. Дати визначення поняттям: **Мак. 5 бал.**

2. Виконати тестові завдання. **Мак. 10 бал.**

2.1. Зміст оперативної інформації визначається у відповідності з: а) стратегію діяльності закладу освіти; б) довгостроковими цілями закладу освіти; в) конкретними завданнями управління закладом освіти. д) з управлінським рішенням керівника.

2.2. До особистісних якостей керівника відносяться:

- а) освіта, ерудиція, пошук нових форм роботи; б) толерантність, чесність, справедливість;
в) уміння керувати собою, своїм поведженням, відносинами з оточуючими людьми;
г) ініціативність, оперативність у рішенні проблем, здатність сконцентруватися на головному.
3. Визначте компоненти системи і рівні управління освітою в Україні.

Мак. 15 бал.

4. Визначте та проаналізуйте особливості організаційних методів в управління освітою. Наведіть приклади. **Мак. 25 бал.**

5. *Творче (бонусне) завдання*

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти (за чотири завдання) – 55.

Під час виконання МКР, ККР не дозволяється використовувати довідкову літературу.

Завдання для післятестастійного моніторингу набутих знань і вмінь з дисципліни

Післятестастійний моніторинг проводиться у вигляді ректорських контрольних робіт відповідно до Положення про ректорський контроль знань студентів Маріупольського державного університету, затвердженого наказом від 23 грудня 2015 року № 361.

Типова контрольна картка містить 4 завдання.

- Перше і друге завдання репродуктивного типу: *дати визначення поняттям, назвати....*
- Третє завдання репродуктивно-продуктивного типу: *охарактеризувати, з'ясувати особливості, функції тощо об'єкта.*
- Четверте завдання передбачає рефлексію знань студентів за тематикою змістових модулів. Приклади завдань: *визначити, проаналізувати, довести, висловити власну думку щодо.*
- П'яте завдання є творчим, підвищеної складності і виконується студентом за бажанням у формі твору-роздумів.

Основні критерії оцінювання контрольних завдань: правильність визначення поняття або його основних дефініцій; повнота розкриття питання; логіка викладення, культура писемного мовлення; аргументованість відповідей; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; цілісність, систематичність, логічна послідовність; акуратність оформлення письмової роботи. За виконання п'ятого завдання студенту нараховуються додаткові бали (бонуси). *Кращі розміщуються на порталі Moodle.*

Виконання завдань ректорської контрольної роботи оцінюється за 100- бальною шкалою.

Приклад контрольної картки.

1. Дайте визначення таким поняттям : методологія, наукова діяльність, педагогічне дослідження, метод дослідження, метамова дослідження.
2. Назвати рівні методології.
3. Охарактеризувати основні підходи до проведення педагогічного дослідження.
4. Визначити та довести значення основних загальнонаукових методів дослідження.
5. Сформулюйте тезу, наведіть два - три переконливі аргументи, які найкраще підтвердять Ваші міркування щодо значення міждисциплінарного дослідження Європейського простору вищої освіти.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПОСІБНИКІВ, ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

1. Мультимедійні авторські лекції проф. І.В.Соколової
2. Електронні видання для самостійної роботи, підготовки проектів та самоосвіти здобувача вищої освіти:

- Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. Г. Кременя] ; МОН України, НАПН України, Нац. Темпус-офіс в Україні. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ : Плеяди, 2014. — 100 с.
- Касьянов Г. Освітня система України 1990-2014. Аналітичний огляд. – К.: ТАКСОН, 2015. – 52 с.
- Навчальні посібники, розміщені на платформі
- Автореферати дисертацій з тематики дослідження проблем освітнього менеджменту Наукові праці провідних фахівців у галузі освіти та управління за тематикою

Інформаційні ресурси

- Внесок університетів у Болонський процес. Офіційний випуск. 2- е вид. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.euroosvita.osp-ua.info/use_rfiles/file/2012/Tuning_UA.doc
- Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс] : затв. наказом М-ва освіти і науки України № 1176 від 14 серп. 2013 р. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
- Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи http://mdu.in.ua/index/bolonskij_proces/0-52
- ЄВРОПА 2020: стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання [Електронний ресурс] / Європейська комісія. — Текст. дані. — Режим доступу: old.minjust.gov.ua/file/31493 (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. Г. Кременя] ; МОН України, НАПН України, Нац. Темпус-офіс в Україні. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ : Плеяди, 2014. — 100 с.
- Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).
- Нова школа : простір освітніх можливостей. Проект для обговорення. – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
- Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [станом на 14.06.2016 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Текст. дані. — Київ, 2016. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341 // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Текст. дані. — Київ, 2011. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 12.08.16). — Назва з екрана.
- Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року // Відомості Верховної Ради України. – № 38-39, 29 вересня 2017 року. – С. 5–117.
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) http://mdu.in.ua/index/bolonskij_proces/0-52
- Annual report 2015 (2016)/ European University Association. Editing: Jessica Carter – 45 p. [Electronic resource]. – URL : www.eua.be (eng).
- CoRe Projects: Competences in Education and Recognition. - <http://www.core-project.eu/>
- The Millennium Development Goals Report, 2015 [Electronic resource] / United Nations. — Electronic data. — New York, 2015. — 75 p. — Mode of access: <http://www.un.org/>

millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf. — Title from the screen.

- Tuning Educational Structures in Europe – [online] – Available from : <http://www.unideusto.org/tuningeu/> (eng).
- Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles. – <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>
- Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities (2015) / by Andree Sursoce – EUA – 133 p. (eng).

Документи на сайті МДУ

http://mdu.in.ua/index/normativni_dokumenti/0-53

- Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 26.06.2015 р. № 196
- Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом від 27.04.2015 р. № 155
- Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про ректорський контроль знань студентів Маріупольського державного університету, затверджене наказом ректора № 361 від 24 грудня 2015 року
- Концепція дистанційного навчання у Маріупольському державному університеті, затверджене наказом ректора № 332 від 26 листопада 2015 року
- Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни Маріупольського державного університету
- Методичні рекомендації з розробки освітніх програм
- Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм
- Положення про кваліфікаційні роботи в Маріупольському державному університеті
- Положення про дистанційне навчання у Маріупольському державному університеті
- Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ БІБЛОТЕКИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ НАВЧАЛЬНИМИ ПІДРУЧНИКАМИ (ПОСІБНИКАМИ) З ДИСЦИПЛІНИ «Педагогіка вищої школи»

з/п	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо), вихідні дані	Рік видання
1	Вітвицька С.С.	Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник. - К.: Центр навчальної літератури	2003
2	Нагаєв, В.М.	Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. - К.: Центр учбов. літ.	2007
3	упоряд. О.О. Фунтікова.	Педагогіка вищої школи: словник-довідник/ - Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ"	2007
4	Ортинський В.Л.	Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. - К.: Центр навч. літ.	2009
5	Туркот, Т.І.	Педагогіка вищої школи: навч. посіб. – К. : Кондр	2011
6	Каплінський В.В.	Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. – К. : КНТ	2017
7	Фіцула М. М.	Педагогіка вищої школи : навч. посіб. -2-ге вид. – У. : Академвидав	2014
8	Асиркіна Г.П.	Соціально-педагогічна адаптація студентів: навч.-метод.	2015

		посібник. – К.	
9	Сисоева С. О., Соколова І. В.	Теорія і практика вищої освіти: навч. посіб.. – К. ; Маріуполь	2016

